

# וקראת לשבת עיונג

עיון תורני בפנינו באגודת ובסולת פלאו

גליון מס' 566

פרשת נח

ו' בחשוון התשפ"א

טל': 054-8457834 | לקבלת העיון בדוא"ל: shlomi1122@gmail.com

לע"נ שאול בן סלביה ע"ה | לע"נ יצחק בן שרה ע"ה | לע"נ יוסף בן מרסל ז"ל | לע"נ ר' שמעון חי בן רחל רשל ע"ה



## לאורו נלך

קווים מדמותו המופלאה של מרן מלכא, רבנו עובדיה יוסף צוק"ל

### שלא לשכוח את תורת ה'

השבוע (יום רביעי) חל יום האזכרה של מרן זצ"ל, ראוי להביא כאן מעשה נורא שהתרחש בשנה האחרונה לחיי מרן זצ"ל. באחד הימים הוא מעד, נחבל בגבו והובהל לבית החולים כדי לוודא שלא נגרם כל נזק לגופו מחמת הנפילה. הרופאים וידאו תחלה שמרן לא ניזוק מבחינה פיזית וגופנית. וכדי לבדוק שהנזק לא התבטא גם בפעילות המוחית וגרם לשכחה וכדומה, הוצרכו לשאול אותו מספר שאלות.

"כן, בבקשה", השיב מרן, "שאלו מה שאתם רוצים!". הרופאים פצחו בסדרת שאלות: "כמה ילדים יש לכבוד הרב?" "כמה בנים, וכמה בנות?" "כמה נכדים?"... מרן השיב תשובות מדויקות, ולאחר מכן הוכיח את הרופאים: "אלו השאלות?! תשאלו אותי על דברים יותר עמוקים! הרי יש לכם פה בית-כנסת, תביאו כמה ספרים, תביאו ש"ס, תביאו רמב"ם, תביאו פוסקים, תאמרו לי את מספר העמוד, וכך נראה אם הזיכרון שלי לא נפגם חלילה!".

על אתר הובאו למקום שתיים-שלוש מסכתות. הרופאים ציינו את מספר העמוד, ורבנו החל לדלות מתוך מעיין זכרונו הנובע את דברי הגמרא, הרש"י והתוספות... הרופאים סברו, כי אולי הספרים המסוימים הללו נחרטו במקרה בזכרונו של מרן, ושלחו להביא ספרים נוספים מבית הכנסת, אך רבנו הפתיע אותם בזכרונו הבהיר, כשהוא מצטט בדיוק מופלא כקורא מתוך הכתב מכל הספרים עליהם נבחו.

הרופאים סיימו את הבדיקה בהתנצלות: "סליחה כבוד הרב, הלוואי והמוח שלנו יעבוד כמו המוח שלך!"... בתקופה מסוימת נזקק מרן לתרופה מסוימת העלולה לפגוע בשני אחוזים מהזכרון. רבנו לא הסכים ליטול את התרופה ואמר בתוקף: "מוטב לי להישאר חולה ולא לשכוח חלק קטן מהתורה!"

הרופאים ניסו לשכנעו ליטול את התרופה, בטענה כי הפגיעה בזיכרון היא מזערית ובטלה בשישים, אך רבנו לא הסכים בשום אופן. כל חייו הוא קיים בעצמו "הישמר לך פן תשכח" ונהר ונשמר שלא לשכוח את תורת ה'.

הוא היה אומר כי כל איברי האדם, כמו העיניים, הראש או המוח – ניתנו לאדם מעם ה' יתברך לצורך לימוד וידיעת התורה. ואם אדם אינו לומד או אינו זוכר, הוא עתיד להיבתע על כך לעתיד לבוא: מפני מה לא למדת או לא זכרת את תלמודך?!

## בפתח הגליון

ברכה"ג שלום מאיר ואלק שלום"א



### המגדל ואנחנו

כנס מדענים עולמי התכנס בארץ שנער. הוד רוממותו המלך נמרוד העניק לכנס את חסותו, ונשא בו דברי ברכה קצרים בהם התווה את הקו והורה את הדרך. בהתרגשות עצורה קיבלו המדענים את הכוונתו של שמש העמים, מנהיג העולם הנאור: "עלינו להתבונן בעולם בעיניים פקוחות, ולהבין את כל ההתרחשויות באופן גיוני ושכלתני", אמר, "המדע המפוכח אינו יכול להרשות לעצמו הסברים מעורפלים ומסתוריים אודות כח עליון המתערב בבריאה. חייב הוא למצוא הסבר מדעי לכל תופעה!"

ההנחיה היתה. ברורה ומוחשית עד מאד, ובאור כשדים בער כבשן ענק המיועד למדענים שאינם הולכים בתלם. היתה להם בעיה קטנה. המלך נמרוד היה בנו של כוש ונכדו של חם, וחם סיפר על השנה בה בילה בתיבה בעוד המבול מוחה את כל היקום. גם סבא רבה נח חי, והוא מספר לכל הרוצה לשמוע על אדם הראשון, יציר כפיו של הקדוש ברוך הוא, שאת בנו זכה עוד להכיר, ועל גן העדן ממנו גורש. סיפר על אבי סבו, חנוך, שהתעלה בחייו לדרגת מלאך, ועל סבו, מתושלח הצדיק. סיפר על מלאכי רום שירדו ממרום והיו לנפילים, וסיפר על דור שהשחית דרכו ובעט במושרתו, "אמרו לאל סור ממנו, ודעת דרכיך לא חפצנו". פשוט ידיהם בגזל והשחיתו דרכם. וסיפר על הנבואה, על ההוראה לבניית התיבה. התיבה הנחה עתה על פסגת הרי אררט. סיפר על המזבח שבנה בצאתו מן התיבה, על הקרבנות שהקריב ועל הנבואה שבישרה כי לא יבוא עוד מבול.

ישבו המדענים ודנו. המדע החדש, בהנחייתו ובהשראתו הברוכה של נמרוד, נזר האנושות "הנאורה", אוסר להזכיר שם שמים, מורה להתעלם מההשגחה העליונה, מצווה על עצימת עיניים. אז אין בעיה, נפטור את דברי נח כסתם סיפורים, וגמרנו. אז מי הורה לנבנות תיבה, ומי הורה לכל בעלי החיים להתכנס ולהכנס לתוכה, זכר ונקבה? לא נורא, נגיד שהיתה לו איזו תחושה, חוש שישי לחש לו, ולבעלי החיים כולם.

אבל איך נסביר את המבול עצמו?! הרי אין זו תופעה טבעית - והמבול הוא עובדה מוחשית, התיבה לא טיפסה בעצמה למרומי הרי אררט... לומר שהיה זה עונש מן השמים? הרי פירושו של דבר הודאה בשכר ועונש, פירושו הודאה שיש מי שמפקח ומצווה, מזהיר ומעניש. ופירושו שהמלך נמרוד אינו מלך עליון, והמדע אינו מסביר הכל... לא, אי אפשר! אז איך מסבירים את התופעה הפלאית? הסכיתו ושמעו: "אמרו, אחת לאלף שש מאות חמישים ושש שנה הרקיע מתמוטט". כה פשוט, תופעת טבע שכזו! והמדע גם מציע פתרונות: "בואו ונעשה סמוכות", פיגומים שיחזיקו את השמים, וימנעו את המבול הבא... אמנם, נח הצדיק מרגיע, אומר שקיבל הבטחה ממרום שלא יבוא עוד מבול. אבל המדע מצוי במילכוד, שהרי אם אינו מודה בבורא, ולא בנבואה, אינו רשאי להסתמך עליה... ולפיכך גוייסו רבבות כדי לסמוך את השמים במגדל ענק - ובלבד שלא להודות בבורא עולם, ושלא להודות בשכר ועונש!

יתר על כן: "מן המבול עד הפלגה, שלוש מאות וארבעים שנה". ואף לסיכולותם, ש"אחת לאלף ושש מאות חמישים ושש שנה הרקיע מתמוטט", יש לפנייהם למעלה מאלף ושלוש מאות שנה. אבל אין זה פרוייקט פשוט, לבנות פיגומים שיחזקו את השמים. והם נחלצו למבצע אדירים של אלף ושלוש מאות השנים הבאות, ותיכנונו סידרת מגדלים, ובלבד שלא יאלצו להודות שיש אלוקים...

וזה מצחיק, אילו לא היה זה כה עצוב. אילו לא היו "הכמי ניונה" בבואה שלנו עצמנו. הבה נתבונן בנו, כיצד מתבוננים אנו על מאורעות שארעו לנו, על פגעים וסבל שעברנו. האם מבינים אנו שבאו כתוצאה מחטא, כעונש וכאזהרה, ומשתדלים אנו להטיב דרך - או שאומרים אנו שהיתה זו תופעת טבע, ומתכננים איזה "פיגום" שתפקידו למנוע את השנותה... נקודה למחשבה!



## עולים במעלות

הגות, מחשבה ומוסר

### "וישלח את הערב... וישלח את היונה"

מדוע שלח בתחילה נח את העורב ורק לאחר מכן את היונה? מדוע לא שלח מיד את היונה?

כתב ה"חתם סופר", שמתחילה ידע נח שעדיין אי אפשר לפרוח בכל העולם רק סמוך לתיבה ולזה היה די בעורב, אך אחר שעברו שבעה ימים כמו שכתב רש"י, רצה נח לשלוח עוף שיפרח וישוט בכל העולם לבחון שמא ימצא איזה אילן וכדומה לנוח עליו, וזאת לא היה יכול לנסות עם כל עוף, שהרי אם ירחיק וייעף ויגע, יפול למים וימות, לכן שלח דווקא את היונה, שהרי על היונה העידו חז"ל (שבת מט) "כנפיה מגינות עליה" ופירשו התוס' בשם המדרש 'שפורחת בכנף אחד ונחה בשני ושוב פורחת בזה ונחה בזה ולעולם אינה יגיעה ועייפה'. והוא אשר דקדק הפסוק באמרו "ולא מצאה היונה מנוח לכף רגלה" לרגלה לא מצאה מנוח כי רגליה צריכות מנוחה, אבל לכנפיה מצאה מנוח כי לעולם כנפיה אינם מתעייפות, עכ"ד. ובזה אפשר לומר שלכן נמשלה כנסת ישראל ליונה כמי"ש "יונת בחגוי הסלע" (שה"ש ב י ד): מה היונה לעולם אינה מתעייפת לעוף בכנפיה שבהן היא מעופפת ומתרוממת למעלה, כך ישראל "לא ייעפו ולא ייגעו" בעבודתם ובעלייתם בתורה ובמצוות כלל ועיקר, ורק ברגלים שהן הסמל לגשמיות של העולם הזה, שייך עייפות ומנוחה.

סיפר מרן החפץ חיים זצ"ל, שבעיירה זוולה מחוז גרודנא, היה מתקיים לפני עשרות שנים יריד שנתי גדול שהיה נמשך ארבעה שבועות תמימים. כל תושבי העיירה היו מצפים משך כל השנה כולה ליריד, שכן היו משכירים כל פינה, בקחתם מחיר טוב תמורת כל חדר ובהשתכרם בעין יפה מכל מצרך, וכך היו מרויחים סכום רב שהיה מספקם להתקיים במשך כל השנה. עייפים ויגעים היו במשך תקופה זו, ללא מזון ושינה, במשך היום כולו היו עסוקים בעבודתם.

באותם הירידים היו מתכנסים גם נציגי העם, רבנים ובעלי בתים חשובים, כדי לתקן תקנות. החפץ חיים שאף הוא היה בעיר זלווה בתקופת היריד, שמע יהודי יגע שעבד אצל בעל בית, אומ: "מתי אוכל כבר שהיריד יגיע לקיצו, נפשי שואפת למנוחה". בעל הבית בשומעו את דברי הפועל גער בו: "אי לך שוטה, מה זאת תדבר? הלוואי וימשיך היריד זמן יותר ממושל! אמנם נתעייף עתה אולם ברווחים נוכל לחיות לאחר מכן במנוחה, וליהנות במשך שנה שלמה!".

דברי בעל הבית עשו רושם עמוק על החפץ חיים, והיה חוזר עליהם ומוסיף: "כדאי לו ליהודי שיתעייף, לא יאכל ולא ישן כהרגלו, ויגור במסדרון במשך כל תקופת היריד, כדי שברווחים הגבוהים יהיה לאחר מכן ברווחה. יתר על כן, אדם כזה איננו מרגיש כלל עייפות והנהו מרוצה לקבל באהבה את כל אי הנחות, ביודעו שדווקא זה יביא לו את הרווחה".

לא שייכת עייפות ברוחניות, כי האדם העוסק לרוחניותו עוסק כל הזמן באיסוף סחורה זהב ויהלומים, לשכרו העומד לו לנצח, ומשכך הרי הוא כעובד ביריד של שבעים ושמונים שנה שאין בו עייפות כלל!

אין עייפות ברוחניות!!

(דרשו)

## מטמונים מהפרשה

הגיגים ומעשיות



### "אלה תולדת נח... את האלקים התהלך נח (ו', ט')."

נהג גם אצל אברהם אבינו נאמר לשון: "התהלך", שכן כתוב באברהם (בראשית י"ז, א'): "התהלך לפני והיה תמים".

אולם קשה, מדוע באברהם נאמר: "התהלך לפני", ואילו בנח נאמר: "את האלקים התהלך נח", והכוונה עם האלקים.

במדרש רבה מובא: משל לאבא שהיה מהלך עם שני בניו בדרך. אמר האב לבנו הקטן – תן לי ידך ואלך עמך, ואילו לבנו הגדול אמר – לך לפני!

שאלו בנו הגדול: אבא, מדוע אין אתה נותן ידך גם לי?

אמר לו אביו, אחיך קטן הוא, ועלול להיכשל וליפול בכל מכשול בדרך, ואילו אתה גדול ויודע להיזהר.

כן הוא גם הנמשל: נח – אף שהיה צדיק, היה צריך שמירה, שלא ישל באמונתו ויפול, משום כך נאמר בו: "את האלקים התהלך נח", ה' הלך עמו בכל דרכיו, ושומר אותו מכל מכשול.

אולם אברהם אבינו שהיה חזק באמונתו נאמר בו: "התהלך לפני" – אין אתה צריך לחשוש ממכשול.

וכך הוא לשון רש"י הקדוש: "נח היה צריך סעד לתומכו, אבל אברהם היה מתחזק ומהלך בצדקו מאליו".

### "ותמלא הארץ חמס" (ו', י"א).

מבאר רש"י: חמס – גזל.

כל ימינו נזהר היה הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד, רבה של ירושלים, זהירות רבה בממון שאינו שלו כדי שלא להיכשל, חס ושלום, ולו במשהו מאיסור גזל... רבי יוסף חיים היה ממונה על קופה מיוחדת – אשר ממנה היו מסייעים לבני ירושלים להשיא את ילדיהם.

כל אדם אשר היה זקוק לסכום כסף בכדי להשיא את ילדיו, קבל מן הקופה, סך של ארבע זהובים – סכום גדול מאד באותם הימים.

פעם אחת, עמד רבי יוסף חיים עצמו להשיא את בתו, אולם לא רצה לקחת בעצמו מקופת העזרה.

המתין רבי יוסף חיים, אולי שאר הגבאים הממונים יזכרו לתת לו את ארבעת הזהובים, אולם הדבר נשכח מלבם.

משראה רבי יוסף חיים, שאינו מקבל עזרה, הלך ובקש הלוואה מאחד מעשירי ירושלים.

העשיר שמח על שהזדמן לו לעזור לרב הנערץ, והלווה מיד את הסכום המבוקש. לאחר זמן נערכה החתונה ברוב עם.

למחרת החתונה, נזכר אחד הגבאים בבהלה, כי שכחו לתת לרב את ארבעת הזהובים. רץ מיד הגבאי לבית הרב בקש את מחילתו, והגיש לו את הכסף.

איני יכול לקחת סכום זה – אמר רבי יוסף חיים – מטרת הקופה היא כדי לעזור לחתן ילדים, ולא כדי להחזיר הלוואות...

## ביני לבני

הרה"ג פנחס ברייער שליט"א מח"ס "לגדל" על חינוך ילדים



### עמידה

#### באתגרים (ב)

משאלת הלב שלנו כהורים היא להקים

דור שיציית לעקרונות ולערכים שעליהם חונך וגדל. הייעוד בחינוך הוא ההפנמה, העמידה במבחן בהמשך החיים, שיהיה בבחינת: "גם כי יזקין לא יסור ממנה".

עלינו לזכור שהאתגרים משתנים כל הזמן. ההתמודדויות שהיו נחלת העבר לא תהיינה ההתמודדויות בעתיד; אם לפני חמישים שנה היה מבחן החינוך ביכולת להתמודד עם עוני ומחסור, היום ההתמודדות היא ההיפך, בעמידה מול השפע והמתירנות. מה יהיה המצב בעתיד, מה יהיה עם ילדינו ונכדינו, עם מה יתמודדו הם? רק ד' יודע...

תפקידנו הוא, אם כן, לקחת את אותם עקרונות ואת אותם ערכים שקיבלנו אנו ולהעבירם לדור הצעיר באופן שיעמדו בהם במבחן שבו הם מתנסים.

השאלה היא: איך? מה ייתן בהם כוח לעמוד בכל סוגי האתגרים; בחום ובקור,

כשיהיה קל ונוח, אבל גם כשיהיה קשה ומציק?

כשנתבונן לעומק, נראה שהשורש והסוד טמונים בפיתוח היכולת ללכת נגד הזרם, בהענקת הכוח להתמודד מול הסחף של האווירה הרחובית, בהפנמת הערך של "אל יבוש מהמלעגים עליו בעבודת ד'".

אנו רואים שהרמ"א, בפתח חיבורו, כתב זאת כבר בסימן א', בסעיף א', כדי ללמדנו שזהו השער והפתח לכל עניין בעבודת ד'.

יהודי שחשוב לו למצוא חן בעיני כולם, לא יגיע למאום.

רק מי שיוודע להיות עז כנמר ולא להתייחס למלעגים, הוא יהיה זה אשר יתעלה. אבות אומתנו הקדושה נבחנו בכוח זה, לאורך כל ההיסטוריה - מי שנאבק באווירה ובסחף, גדל וצמח.

באמצע הטיסה מה ייתן בנו כוח לעמוד מול לחץ חברתי, תכונה המנוגדת לאופי הבסיסי של האדם, הרוצה במהותו להיות כמו כולם, שחשוב לו להיות מקובל, אהוד ואהוב? נראה שהכל עניין של 'עקרונות': כל מה שיהפוך אצלנו לעיקרון, יעמוד במבחן.